

Momente de reverie în vreme de pandemie - Un dialog de suflet cu teologul, cercetătorul, apologetul creștin și mărturisitorul autentic Costion Nicolescu...

1. Hristos a Înviat!

Distinse domnule Nicolescu, întâi de toate doresc să vă mulțumesc și să vă adresez sincere felicitări pentru bogata, frumoasa și întreaga dumneavoastră activitate, apologetică, scriitoricească, culturală și, nu în ultimul rând, spirituală!

Să îmi exprim, sincer și deschis, bucuria și privilegiul de vă cunoaște și de a colabora cu dumneavoastră, de atâta vreme!

Și, totodată, vreau să vă doresc să aveți parte, în continuare, de multă putere de muncă și (de) mult spor în tot ceea ce faceți, realizați și impliniți!

Ce știți sau ce nu știți, pînă acum, despre acest virus - covid 19?

Știu ceea ce am deslușit prin intermediul media. Sigur, am încercat să ajung la surse credibile, la profesioniști, să-i evit pe cei care doar își dau cu părerea, crezând că se pricep în zone care nu sunt cele ale profesiei lor. Știu de unde i se trage numele de Corona. Știu mai mult prin efectele pe care virusul le are. Știu că ucide. Știu că la Madrid, la un moment dat, cel mai mare patinoar fusese transformat în frigider-morgă. Știu că văd acum în India ruguri nenumărate arzând toptan de cadavre. Știu că grăbește moartea unor oameni care altfel, deși cu comorbidități, ar mai fi putut să trăiască cu ele, adesea destul de mult. Știu că se comportă imprevizibil de la om la om. Știu că multora le lasă sechele greu de suportat. Știu că eu fac parte din categoriile vulnerabile. Știu că ne-a restricționat destul de drastic libertatea de mișcare. Știu că am văzut orașe pustii. (Este drept că i-am invidiat puțin pe cei care au vizitat în tihnă locuri unde îndeobște este mare îmbulzeală turistică.) Știu că am văzut spectacolul trist al școlilor fără elevi și al facultăților fără studenți. Toată voioșia juvenilă pusă sub interdicție. Știu că ne-a tulburat firescul vieții. Știu că a devenit o preocupare obsesivă atât pentru cei care-l iau în serios, cât și pentru cei care vor să-l

ignore.

Nu știu ce nu știu. Nu știu multe. Cel mai tare mă supără faptul că nu știu când se va reuși să fie stăpânit.

2. Cum ați reacționat, gestionat, traversat și resimțit perioada de izolare și distanțare socială, sanitară, din perioada stărilor de urgență și alertă?

M-am adaptat de voie, de nevoie. Nu sunt o fire rebelă și sunt dispus să înțeleg rațiunea unor situații dificile și a măsurilor pe care ele le impun. Cred că în orice domeniu e bine să se dea credit specialiștilor, în cazul acesta medicilor.

De pildă, masca mă deranjează, ea nu este în firescul omului, dar nu am reacții ideologice, de tipul ale acelor care (se) manifestă zgomotos prin piețe. Nu dezvolt o reacție maniacală față de purtarea ei. Prefer să o port și să-i protejez pe cei din jur. O port și ca semn solidaritate, de respect. (Mă enervează enorm și o sudui la fiecare aburire de ochelari.) La origine chipul omului are o frumusețe de sorginte divină (chiar dacă prea adesea alterată pe parcurs istoric). Fața ne este interfața de comunicare. În lipsa chipurilor, în comunicările zilnice, am încercat să profit prin a-i privi pe ceilalți mai mult și mai concentrat în ochi. Am putut dobândi comunicări pe care altădată le ignoram, am putut poți avea în felul acesta revelații încurajatoare și emoții intense.

Fiind în Germania, la fiica mea, n-am avut parte de izolarea mai dură din timpul stării de urgență de două luni de anul trecut, de la noi. Am stat mai tot timpul într-o comunicare extrem de specială cu Alma, nepoțica mea de trei ani jumătate atunci. Au fost clipe de o duiosie nesfârșită, au fost exprimări mișcătoare, a fost bucuria unui contact și fizic de o curăție absolută. Să ții în brațe un copil, să-l dezmierzi, să-l săruți este ceva adesea amețitor care vine dintr-o lume de mai sus. Am fost mulțumit să văd că, după trei luni și jumătate, a recăpătat o română foarte bună pentru vârsta ei, cu parfum, cu nuanțe și foarte bine articulată. Este incredibil câtă bucurie îți poate aduce o limbă română vorbită firesc și cu mireasmă.

Am făcut diverse lucrări în ograda casei fiicei mele. Chiar mi-am desemnat un lot, pe care fiul meu l-a numit „Ogor”, de vreo 15 mp, pe care l-am deștelenit și l-am semănat sânguincios cu flori de câmp, l-am udat, l-am vegheat, l-am privit, l-am gândit, l-am vorbit. care au înflorit după plecarea mea). Am dus doruri. La început am fost foarte supărat de „exilul” meu. Mă înnebunea îndeosebi incertitudinea privind durata șederii. După ce a trecut mi-am dat seama că a fost o experiență de viață aparte, bună, de folos.

În ceea ce privește lungul șir de luni de stări de alertă, ele au fost până la un punct mai suportabile. Exigențele sanitare au variat pe parcurs. Am reușit, cu ai mei, câteva săptămâni de Vacanță Mare foarte reușite. Am evitat îmbulzeala și ne-am bucurat în tihnă de locuri și de oameni, de monumente de cultură și de natură.

3. Ce credeți că ați dobândit, câștigat, învățat sau pierdut în toată aceasta perioadă?

Putem trage „un ce profit” din orice dacă tratăm totul ca pe o încercare dată de Dumnezeu și o experiență de viață. Am dobândit experiența trăirii unei perioade de pandemie, cu toate constrângerile și ponoasele ei, pe multiple planuri. Cum se spune, „am trăit ca s-o văd și pe asta”. Te poți cerceta pe tine în condițiile acestea speciale, îi poți analiza pe ceilalți, la nivel individual sau social. Avem ocazia să descoperim fragilitatea condiției noastre umane și sociale și să încercăm s-o ocrotim spiritual. Starea de pandemie cu restricțiile ei multiple acționează și ca un revelator al calității umane a fiecăruia. Ai

prilejul să-i observi pe alții și să te observi pe tine. Și să descoperi mai apropiat câte ceva din misterul ființei și al existenței.

Pandemia este și o problemă de răbdare. Unii n-au avut răbdare de la început, alții au început să și-o piardă pe parcurs. „M-am săturat!”, este o exprimare pe care o auzim adesea și este o reacție firească.

Apoi, primăvara trecută am avut un contact mai apropiat decât altădată cu natura. În Germania, stând undeva „la țară”, am privit de-aproape tot parcursul primăverii trecute. Am simțit-o cu toate simțurile. Câmpul, pădurea, grădina, pomii înmugurind și înflorind, florile în șirul uimitor al deschiderii lor, găzele, păsările de tot felul cu trilurile lor în diferitele momente ale zilei, lumina cu toate trecerile ei, reacțiile oamenilor la acești stimuli ancestrali... În mai multe momente ale zilei, la ore fixe, era bătaia clopotelor peste întinderi. Sunt mai multe biserici în satele dimprejur. Când izbucneau aproape simultan, lăsau impresia că se află într-o colegială limpede consunare sau dialogare.

Am avut o vacanță de vară cu mai multe segmente, în care am putut sta, în diferite combinații, aproape de copii și de nepoți. În vacanțe, în călătorii, atunci când ele sunt orientate și spiritual, persoana este mai deschisă unei intense împreună trăiri, comunicării implicite de sine, revelării simple față de cei de lângă ea. Am revăzut sau descoperit, în părțile Gherlei și în cele ale Orăștiei, colțuri de natură încântătoare, (încă) nepoluate, precum și mai multe biserici cu totul și cu totul măiestre, prin arhitectură sau/și prin pictură. Sunt foarte sensibil la orice fragment de pictură veche recuperat. Uneori pot fi regăsite și registre extinse. Bucuria mi-e cu totul năvalnică.

Prietenul meu bun Grigore, pe care l-am amintit deja, mi-a spus la telefon într-o seară: „Costion, bucură-te de casă!” Și are dreptate. Casa mea, și prin grija Mariei, soția mea, arată foarte prietenos. Am început să fiu mai atent la detalii, să redescopăr puneri în însoțire poetice și detalii, cu care mă obișnuisem și pe lângă care treceam neatent. Și să observ mai apropiat lumina fiecărui moment al zilei.

De pierdut am pierdut fiecare ceva din firescul vieții noastre de zi cu zi. Un firesc care, ce-i drept, devenise în multe ale sale cam nefiresc, fusese deturnat. Pierderea cea mai mare a constituit-o rărirea întâlnirilor cu prietenii. Aici a fost într-adevăr o lovitură. Dar puținele întâlniri sau micile semnale parcă au căpătat acum o încărcătură emoțională mai mare. E încurajator să știi că-i ai și că sunt cu gândul și cu inima la tine. Mult le duc dorul, dar dorul mi se pare o stare pozitivă.

În perioada la care ne referim, unii au lucrat mai mult, alții au trăit mai intens, alții, într-un fel sau altul, au disperat mai mult. E de reflectat care au fost cei mai folosiți.

Un câștig și o bucurie a fost evocarea lui Horia Bernea din luna septembrie, pusă la cale de Mânăstirea „Sfântul Ioan Botezătorul” și asociația Eleon, ambele din Alba Iulia, cu prilejul a 20 de ani de la plecarea lui la Domnul și 30 de ani de la (re)înființarea Muzeului Țăranului Român. A fost o expoziție la Muzeul Țăranului, a fost o serie de trei seri de evocare. La una din ele organizatorii m-au implicat direct și pe mine. Am trăit momente de mare intensitate sufletească cu gândul la marele pictor, eminent ctitor cultural, devotat om al Bisericii și minunat prieten

Au fost și destule lucruri care făceau parte din firescul vieții mele și care mi-au lipsit.

Mi-a lipsit, de pildă, ceea ce se numește arta spectacolului. Teatrul, concertele, chiar și cinemaul. Nu le frecventez excesiv, dar, totuși, a nu le avea deloc e frustrant. „Online” nu echivalează cu „pe viu”. Sălile goale sunt dezolante.

Mi-au mai lipsit două călătorii de toamnă, devenite pentru mine tradiționale. Una

este cea pe care o fac cu prietenul meu vechi și bun Grigore, ce viețuiește acum la Paris, în căutarea unor cotloane din țară, adăpostind monumente istorice și artistice, bucurându-ne totodată de farmecul poetic al anotimpului. În acest sens sunt încă nenumărate „detalii” de descoperit în țara noastră, ignorate de cei mai mulți. (Mânăstirea Stavropoleos a publicat excelente albume cu unele din acestea.) O altă călătorie a fost cea prevăzută s-o fac cu nepoții mei din București, Ambrozia și David, în vreun mare oraș european simpatic. Cu scopuri culturale și de atmosferă. Împreună, fără părinți, are un farmec aparte.

4. Ce învățăminte, concluzii sau observații ați deprins și reținut din și în această perioadă de pandemie, pentru prezent dar, mai cu seamă, pentru viitor?

S-a putut observa fără dubii că lumea noastră, cu toate progresele tehnologice, este extrem de fragilă. Că reacția ei la mari încercări este variată, de cele mai multe ori nu tocmai bună. În fond nu aceasta este cea mai mare nenorocire care a atins lumea. Istoria este un lung șir de evenimente cumplite: războaie, molime, invazii, asupriri, distrugerii, masacre, atrocități etc. Dar aceasta este nenorocirea noastră globală, a zilelor noastre, a vieții noastre.

Poți să ai gândul, numai în parte consolator, că alții, în alte perioade istorice, au trecut prin nenorociri mai mari. (Deși, dacă ne gândim că Statele Unite au deja mai mulți morți din pandemie decât au avut adunându-i pe cei din primul și al doilea război mondial, din războiul din Vietnam și de la actul terorist din 11 septembrie 2001... Tinde să fie cea mai mare catastrofă din istoria lor. Cutremurător! Și mai sunt și alte exemple de țări extrem de lovite. Iar cele mai bogate n-au fost deloc cruțate. Dimpotrivă!)

O învățătură ar putea fi aceea ca la nivel de societate omenească să fim ceva mai smeriți. Să nu mai credem că dacă mânuim mecanic dispozitive „smart” suntem mai inteligenți. Cel mai adesea lucrurile stau tocmai pe dos. Se cuvine să fim mai atenți la cele esențiale ale vieții, la prețul neprețuit de a fi față către față, să vedem că toate bucuriile pe care le avem și pe care le credem „de la sine” ne sunt, de fapt, daruri prețioase care uneori ne pot fi retrase, ceea ce ne pune în mare dificultate.

Tot o învățătură ar fi aceea de a nu ne pierdem niciodată nădejdea, iar nădejdea e la Dumnezeu, neuitând însă că cel mai adesea Dumnezeu lucrează prin oameni. Îndeosebi oameni pe care tot El i-a înzestrat cu talanți, iar ei îi sporesc cu sârg spre slujirea aproapelui.

5. Din punct de vedere intelectual, cultural și spiritual considerați că ați evoluat, că v-ați îmbogățit sufletește sau nu?

Personal, nu consider că am evoluat și nu m-am îmbogățit în măsură deosebită de alte perioade ale vieții. În principiu, te îmbogățești cu fiecare experiență de viață asumată, observată, trăită, reflectată. Ca oricând, și acum m-am îmbogățit în măsura în care am avut astfel de experiențe, am avut împreună petreceri cu persoane dragi și uman valoroase, am avut lecturi, am avut contacte culturale, am participat la viața Bisericii...

Preocupările mele intelectuale s-au manifestat mai mult prin consum cultural, și numai în extrem de mică măsură prin „producție”. Lucrul acesta s-a petrecut doar din când în când, atunci când am fost solicitat anume.

De când am început să mă confrunt cu unele probleme de sănătate, am învățat că multe lucruri bune sau rele se petrec în trupul nostru foarte intim și discret, la nivel de celulă, că acolo se poate păstra binele sau de acolo poate pleca răul maxim. Sunt lucruri care nu se observă, nu se simt un timp, dar care lucrează într-un sens sau altul. Cam tot așa

se petrec lucrurile și la nivel spiritual. Sunt mișcări care se petrec la un nivel foarte intim și subtil, al căror efect se vedește mai târziu. Vreau să spun că nu te zidești neapărat numai prin acumulări spectaculoase și cu efect vizibil imediat. Mici lecturi, mici gesturi, mici exprimări, cuvinte bune simple, priviri binevoitoare... Toate aceste ajută imperceptibil dar decisiv ființa ta, dar și ființa celui din prejma ta, să respire sănătos și să-și găsească până la urmă sensul tainei ei și un rost. Eu încerc să mă întăresc cât pot și pe aceste căi.

Ca adesea, am recurs la ceva mai ușor de împlinit și destul de plăcut: frecventarea prietenilor livrești, uneori prea neglijați în vremuri „normale”. Livrești, dar cât de concreți, cât de credincioși, cât de disponibili. Stau răbdători pe rafturile bibliotecii și răspund prompt la orice chemare. Apelez în primul rând la poeți. Un poet bun are cel mai adesea leacul potrivit care să-ți oblojească aleanul. Dar poetici nu sunt numai poeții. Sunt toți cei care simt și trăiesc sub specia unei structuri poetice. Exprimând sintetic, la mine încărcarea minții și a sufletului se face cel mai eficient, mângâietor totodată, prin Frumusețe adevărată, în diferitele ei forme de exprimare în cultură și în viață, culminând cu Frumusețea-Hristos.

6. Acum, în acest moment, cum vedeți viitorul nostru, al tuturor, ce perspective intuiți, anticipați sau întrezăriți, plecând de la evoluția acestei molime, epidemii sau pandemii?

Experiența istorică a societății umane arată că până la urmă toate trec. Necunoscută este numai durata unei nenorociri care se abate asupra omenirii. Problema care se pune este aceea a cât de schimbați și în ce fel ne vom fi schimbat, la nivel de societate și la nivel individual, pe parcursul respectivei nenorociri.

Există un viitor al meu, unul al celor de-aproape ai mei și unul al societății umane, în ansamblul ei. Viitorul meu este dat de vârstă, de starea de sănătate, de firea mea. Un viitor cu bătaie mai scurtă în timp. Vă mărturisesc că uneori mi se pare pur și simplu incredibil că urmează să mor la un moment dat, unul nu prea depărtat. Ideal ar fi dacă aș reuși să nu-mi rarefiez trăirea, să rămân cât mai mult implicat sufletește în comunicarea cu Dumnezeu și cu ceilalți, să mai lucrez câte ceva, ceva care pe cât se poate să fie și necesar.

Viitorul celorlalți poate fi privit și pe termen mediu sau ceva mai lung. Îl văd destul de trist. Pe de o parte pentru felul în care oamenii își petrec viața, începând cu copilăria, trecând prin maturitate și sfârșind cu senectutea. Pe de altă parte, pentru felul în care se construiesc acum relațiile sociale, relația cu natura, relația cu Dumnezeu. Toate îmi apar tot mai superficiale, într-o vădită disoluție. În ciuda unei comunicări formale excesive, constat o anumită izolare de fond a oamenilor, care devine endemică și e mai rea decât cea impusă de pandemie. Apoi, mă îngrijorează mult relativismul tot mai accentuat, continua devalorizare a valorilor, dispariția accentuată a sentimentului de sacru, a aceluși numinos despre care ne spunea Rudolf Otto. Viitorul omenirii se prevestește a fi unul al împrăstierii și al risipirii. În lume este pusă astăzi în lucrare o imensă cantitate de inteligență, dar trebuie să recunoaștem că țărani noștri aveau dreptate când spuneau că „unde este minte multă este și prostie destulă”.

Dacă este o speranță, ea vine din faptul că, așa cum îi spunea Dumnezeu lui Ilie, mai există șapte mii de bărbați ai căror genunchi nu s-au plecat înaintea lui Baal (cf. 3 Regi 19, 18). Cu alte cuvinte, adaptat, mai sunt oameni care nu renunță la chipul lăuntric, cu care au fost înzestrați de Dumnezeu. Pentru cei care au ochi să-i vadă, sunt încă printre noi puzderie de sfinți în devenire, urcând cu sânge Scara la rai. Ei cei care susțin îndeosebi această lume povârnită, care stă să se prăvăle.

Toate aceste lucruri erau prezente și fără pandemie, dar aceasta a făcut ca ele să iasă mai pregnant în relief.

7. Unde, când și cum sau, în ce mod, vedeți intervenția providenței divine în toată această poveste?

Providența este mereu prezentă în viața noastră. Atât în cea personală, cât și în cea a unei societăți umane de diferite dimensiuni. Uneori mai discret, alteori mai fățiș. De data asta ne confruntăm cu o stare complet nouă, cu o provocare la nivel absolut planetar. Nu este colțișor din lume care să fie protejat. Orice eveniment catastrofal de asemenea dimensiuni, planetare, are pentru omul spiritual sensuri mai adânci și-l provoacă la căutarea lor. Răul lucrează și căile lui de atac sunt neobosite și nenumărate, imprevizibile, adesea extrem de persuasive. Nu cred că aceasta poate fi socotită nenorocirea cea mai mare în viața omenirii. Dar, este nenorocirea noastră, a acestui timp, o trăim „pe pielea noastră”, la nivel global. Probabil că Dumnezeu vrea să ne atragă atenția în legătură cu preocuparea noastră excesivă pentru consum, asupra fragilității condiției umane, asupra precarității solidarității noastre umane, asupra puținei noastre răbdări etc. etc.

Dacă societatea omenească a ales volens-nolens globalismul, dacă ponoasele ne sunt globale, apoi apărarea și contraatacul ce cer a fi tot globale. Toți să lucrăm în aceeași direcție, constructivă, corect întemeiată. E pe planetă o hărmălaie de nedescris. Se bate mult apa-n piuă. Poate că ceva mai multă tăcere și atenție la cele esențiale ale vieții n-ar strica. Pe mine mă atrag mai mult micile sensuri ultime din preajmă, mult mai puțin mă preocupă probleme „apocaliptice” de genul: sfârșitul lumii, mânia lui Dumnezeu, conspirația bine orchestrată a Oculții mondiale. Le las altora.

Providența este și cea care ne dă speranță. Nu ne va lăsa Dumnezeu!... Ideea este ca nici noi să nu-l lăsăm pe el. „Dumnezeu îți dă, dar nu îți bagă în traistă”, se spune. Providența presupune și răspunsul omului. Încercarea lui implicată de a se însoți cu Dumnezeu în căutarea unei rezolvări spirituale a impasurilor existențiale. Rareori Dumnezeu acționează direct, de cele mai multe ori El lucrează prin oameni, cei care sunt „frați mai mici” ai Lui (cf. Matei 25, 31-46). Avem exemplul celor din Ninive (cf. Iona), care prin post și rugăciune au întors providența. Cam în direcția aceasta a lucrat și Biserica noastră, în sensul unei convorbiri mai apropiate cu Dumnezeu, făcută individual sau, spre întărire, în însoțire cu alții. Oricând și oriunde rugăciunea este de ajutor, dar cu atât mai mult în perioade de mare încercare sau de restriște. Realizându-ne precaritatea condiției, reușim să ne concentrăm mai bine pentru această comunicare. Dincolo de rânduiri de rugăciune structurate de Biserică, sufletul fiecărui om strigă, în firescul lui, după ajutorul lui Dumnezeu, plânge după iubirea Lui mângâietoare.

8. Felul în care gestionează autoritățile abilitate această pandemie vă mulțumește ori ba și, de ce?

Nu aș forța un răspuns tranșant. Situația a fost complet nouă prin amploarea ei și neașteptată. Problema care s-a pus mereu factorilor politici și rămâne este aceea de a adopta restricții echilibrate, care să țină cont de toți factorii puși în joc, ceea ce nu e deloc ușor. Scopul trebuie să fie prezervarea vieții în toate componentele ei. S-a băjbâit mult. Sau, mai delicat spus, s-a tatonat. S-a și greșit. Dar numai cei de pe tușă le știu pe toate și au soluții pentru toate. Când sunt introduși în teren această iluzie se spulberă rapid.

Nu toate măsurile mi s-au părut logice. Eu aș fi optat pentru măsuri mai țintite cu pedepsiri mai drastice. În principiu, o problemă o constituie marile aglomerări în care își

duce viața societatea contemporană. Trăim foarte înghesuiți unii în alții și ne-am obișnuit așa. E ceva care ajută la sporirea oricărui rău, inclusiv la răspândirea unui virus. Oricum, nu mi-aș fi dorit să fiu în pielea decidenților în perioada asta. Ori ce ai face cazi prost. Aceleași măsuri sunt pentru unii prea relaxate, iar pentru alții prea restrictive. Sunt și din aceia care sunt mereu contra pe motive politice sau din spirit anarhic. Autoritatea supremă de care să ținem cont ar fi bunul simț obștesc și responsabilitatea civică.

Mai este ceva. Ca totdeauna și peste tot sunt oameni de bună credință și oameni de rea credință. Cei din urmă acționează din umbră și profită de drama celorlalți. Sunt tipul „îmbogățiți de război”. Alții încearcă să se dedice binelui obștesc, implicându-și calitățile în prima linie.

9. Vă (ne)liniștește ceva, astăzi și, dacă da, ce anume?

Mă neliniștește o anumită lipsă de solidaritate. Mă liniștește o anumită solidaritate.

În fond, marea majoritate a sacrificiilor, cel puțin în prima perioadă s-a făcut pentru protejarea oamenilor bătrâni și a celor cu diferite suferințe grave („comorbidități”). Ceea ce a fost frumos. Mă neliniștește ideologizarea excesivă a unor probleme care țin de știință, nu de sentimente și de idei. Mă neliniștește atenția enormă care se dă unor non-valori, propuse adesea, persuasiv drept modele, și lipsa de atenție față de personalități duhovnicești majore.

Mă liniștește existența Bisericii și încercările ei de a naviga înțelept, cu corectă bună orientare în marea atât de învolburată a societății contemporane.

Mă liniștește existența atâtor oameni minunați, jertfitori, înțelepți, echilibrați, cu dreaptă judecată și dreaptă măsură.

Mă liniștește curgerea implacabilă a anotimpurilor, chiar dacă ceva mai împleticită ca odinioară. Mă liniștesc florile.

Mă liniștește gândul la cei pe care-i iubesc. Atunci mi se luminează și mi se încălzește sufletul!

Mă liniștește contactul cu poezii și, în general, cu cei care cugetă sau trăiesc de o manieră poetică.

Mă neliniștesc profitorii de situații dificile, indiferent dacă profitul pe care-l caută este financiar sau politic.

Mă neliniștește gândul la moarte (la moartea mea!) și la ceea ce-i va urma (pentru mine și pentru cei pe care-i iubesc).

Mă liniștește gândul la posibilitatea reală a unei continuări cumsecade a acestei vieți într-o viață recuperatoare, la un nivel transfigurat.

Mă liniștește cursul firesc al vieții liturgice. Faptul că acum Învierea vine negreșit și se arată în toată frumoasa ei consistență duhovnicească.

10. În încheierea acestui dialog, sincer și de suflet, vreau să vă întreb ceva: spre ce anume, spre ori către unde credeți că ne îndreptăm noi, atât din punct de vedere național cât și internațional?

Există în fizică o teorie care spune „despre deplasarea spre roșu”. O expansiune exprimând o rarefiere, o depărtare reciprocă a elementelor unei mulțimi. Oricum am privi, ne îndreptăm spre sfârșitul lumii. Se măresc distanțele dintre oameni. Nu putem să nu observăm acest lucru. Sigur, este un sfârșit care nu este apropiat, dar a cărui asprime o simțim tot mai tare. Nu mă refer atât la moment, ci la starea de fapt. Putem spune că el a început și va dura. Pe toate planurile, național și internațional, ne confruntăm cu o

împuținare a credinței, cu precădere și mai dureros a drepte credințe. Lumea devine tot mai captivă materialismului. Mult timp noi am stat mai bine din acest punct de vedere, chiar și acum situația se prezintă comparativ mai bine, dar vântul rece al necredinței ne dă tot mai apropiat fiori. Sunt valori care dispar, valori care își schimbă conținutul, nonvalori care ni se propun și care ne alterează viața. Adesea incorectitudinea ni se vinde drept corectitudine și ni se impune forțat.

Apoi, numai când mă gândesc la diferența dintre copilăria mea și copilăria celor de astăzi și mă apucă durerea. Dacă prelungim vectorul acesta ni se sperie gândul.

Suntem tot mai puțin „naționali”, în sens profund. Două sunt extremele care se impun: la un capăt, lipsa oricărei conștiințe naționale, însoțită de o critică oarbă a valorilor naționale; la celălalt, un naționalism găunos, de vorbe goale cu conținut patriotard. În sensul lor mistic, încărcate de duh și în relație cu Dumnezeu, Patria și sacralitatea ei nu mai rețin atenția. Nici neamul. Suntem într-o lume în care lucrurile, pe toate planurile, se schimbă cu o viteză debordantă, uluitoare; iar din punct de vedere spiritual, deloc spre bine. Plăcerea de a consuma parcă începe și ea să-și epuizeze potențialul de plăcere. Mi-ar plăcea ca nu prea târziu lumea să-și spună: „Înapoi la spiritualitate!”

Pentru noi, creștinii, rămâne, dincolo de necredința noastră, strigarea: „Doamne al puterilor, fii cu noi, că pe altul afară de Tine, ajutor întru neazuri, nu avem! Doamne al puterilor, miluiește-ne pe noi!”. Și încredințarea încurajatoare: „Cu noi este Dumnezeu! Înțelegeți, neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu!” Doamne ajută! Hristos a înviat!...

București - Sfintele Paști - 2021

Interviu realizat de Stelian Gomboș

<https://steliangombos.wordpress.com/>

*Independența
prin Cultură*